

הרפורמה בחקלאות והגנת הצומח
תועלות מול סיכונים ארוכי טווח

הפורום הישראלי לתזונה בת קיימא

25.04.2022

ד"ר מירי צלוק

MT ייעוץ אקולוגי-סביבתי

מירי miri.tsa@gmail.com

החלטת ממשלה 213: תכנית להגברת התחרות בחקלאות

מטרה: הורדת יוקר המחייה והפחתת הנטל הרגולטורי בתחום מוצרי המזון

I. תיקוני חקיקת הגנת הצומח
II. תמיכה ישירה והשקעות הון בענף הצומח
III. הפחתת מכס הדרגתית על מוצרי חקלאות
IV. פטור ממכס על ביצי עופות וביטול תכנון בענף ההטלה
V. הקמת "מטה חקלאות ישראלית"
VI. הגדלת היקף עובדים זרים
VII. הוזלת מי קולחין

הרפורמה בחקלאות :
שינוי תקנות הגנת הצומח

מטרה: לייעל ולזרז תהליך יבוא של פירות וירקות הקלת הנטל הרגולטורי

המצב כיום :

כל **תוצרת חדשה** (גידול + מדינה) חייבת לעבור תהליך הערכת סיכוני נגעים ביבוא (PRA) **Pest Risk Analysis**

שינוי
תקנות הגנת הצומח

התהליך הנוכחי תקנות הגנת הצומח (יבוא צמחים, מוצרי צמחים, נגעים ואמצעי לוואי) התשס"ט – 2009	התהליך המוצע לפי טיוטת תקנות הגנת הצומח (יבוא צמחים, מוצרי צמחים, נגעים ואמצעי לוואי) (תיקון מס' 1), התשפ"ב-2022
ברירת מחדל – רישיון יבוא הכולל תהליך הערכת סיכונים	ברירת מחדל: יבוא פירות וירקות למאכל עם תעודת בריאות
	רשימה מוגבלת של מוצרים הדורשים רישיון (ותהליך PRA) (תוספת תשיעית)
רשימת מוצרים מסוימת (תוספת רביעית) פטורים מרישיון יבוא בהינתן תנאים מגבילים חייבים תעודת בריאות/ תעודת מקור	קיצור משמעותי של רשימת המוצרים עם תנאי יבוא מגבילים
תהליך של הערכת סיכונים ביבוא PRA (אם לא אושר בעבר) - Initiation סקר ספרות מקצועי + מידע ממגינת המקור - Assessment הערכת סיכון נגע - Pest Management היערכות לטיפול בנגע - סיכום והמלצות ליבוא/טיפול	אפשרות להוראת חירום מינהלית למניעת יבוא של צמח שיכול להביא נגע מסוכן עד 3 חודשים ועד שנה וחצי לכל היותר, בכפוף לאישור שר האוצר
נמלי הכניסה: בדיקה פיטוסניטרית	נמלי הכניסה: בדיקה פיטוסניטרית
טיפול בהסגר (בהתאם לדרישה)	

הכנת מסמך מומחים

- גיבוש מסמך מומחים **מקצועי** המפרט את הסיכונים, ההמלצות והחלופות לשינויים המתוכננים בתקנות הגנת הצומח
- מבוסס על ועדת מומחים וסקר ספרות
- מומחים וחוקרים מובילים מתחומי הגנת הצומח, חקלאות, פיטופתולוגיה, וירולוגיה, אנטמולוגיה, אקולוגיה ובריאות הציבור
- קהל היעד : חברי כנסת ומקבלי החלטות, קהל רחב, תקשורת

הסכמה גורפת ששינוי תקנות הגנת
הצומח יגרור סכנות רבות וחמורות
לחקלאות, כלכלה, בריאות הציבור
ולמערכות הטבעיות

מינים פולשים

- אורגניזם - חי, צומח, פטרייה או מיקרואורגניזם אחר - שהובא על ידי האדם, למערכת אקולוגית שאליה לא היה יכול להגיע בדרכים טבעיות.
- המין מצליח להתבסס ולהתרבות במקום החדש בו חסרים אויביו הטבעיים ובכך מתרבה ומתפשט ללא בקרה.
- המין גורם לנזק למינים המקומיים ולפעולות האדם
- **קיים מתאם ישיר בין נפח המסחר הבינלאומי ובין עומס הפלישות הביולוגיות על הכלכלה, החקלאות והסביבה**

Ralstonia solanacearum

- משפחת חיידקים גרם-שליליים
- אחד המזיקים הקשים בעולם
- עמידות ארוכת טווח במים ובאדמה
- מדביק למעלה מ-250 סוגי צמחים
- גורם למחלת ה"ריקבון החום" (Brown rot) בתפוח אדמה
- מחלה זו לבדה מוערכת באובדני יבול של 950$ מיליון כל שנה
- ישראל עד עכשו הייתה נקייה מהחיידק!
- נפוץ במצרים ועוד מדינות שייפתחו ליבוא

Drosophila suzukii

- במקור מדרום-מזרח אסיה
- פוגע בפירות רכים 2-3 מ״מ גודל
- פוגע בפירות בזמן ההבשלה
- הזחלים חבויים בתוך הפרי וכמעט לא ניתנים לאיתור
- אובדן של עד 80% מהיבול
- נפוץ בארה״ב ואירופה
- בארה״ב הערכה של פגיעה כלכלית של 700$ מיליון בשנה

שינוי תקנות הצומח: השפעה על החקלאות

- כניסת מינים פולשים שפוגעים בחקלאות
- התבססות עשבים רעים
- עלייה בשימוש בחומרי הדברה
- עלייה בשימוש באמצעים לפיקוח ומניעת מזיקים

← התייקרות הייצור החקלאי

שינוי תקנות הצומח: השפעות כלכליות

- נגעי צמחים גורמים לאובדן של עד 40% מכלל התנובה החקלאית בעולם
- פגיעה כלכלית של מיני חרקים בחקלאות מגיע עד 35% מהתמ״ג
- אובדן מסחרי עולמי של כ-200 מיליארד $ בשנה
- התייקרות התשומות החקלאיות
- השפעה על הייצוא
- השפעה על תשתיות
- השפעה על תיירות
- התקנות מציאות הרחבת הכיסוי הביטוחי והשתתפות המדינה בביטוח נזקים לחקלאות בגין כניסת מזיקים ונגעים ← נטל כלכלי על משלם המיסים

השפעה על תשתיות: טרמיט העל- הפורמוסוני
Coptotermes formosanus

- מקור: דרום-מזרח אסיה
- טרמיט על – יכולות אכילה וריבוי מהגבוהות מכל מיני הטרמיטים
- פלש לישראל בשנים האחרונות
- פוגע בעצים, פלסטיק, מתכות ועוד
- גורם לנזקים כבדים לתשתיות

השפעה על תיירות: נמלת האש הקטנה
Wasmannia auropunctata

- מקור: דרום אמריקה
- אחת מ-100 המינים הפולשים הבעייתיים בעולם
- מתפשטת במהירות בכל רחבי הארץ
- עקיצה כואבת ולעיתים אלרגיה חריפה
- מדיר אנשים משטחים רחבים

שינוי תקנות הצומח: השפעה על בריאות הציבור

- יבוא מוצרים עם חומרי הדברה
- סיכון למוצרים עם זיהום צואתי
- הגברה בשימוש בחומרי הדברה בישראל
- כניסת חרקים פולשים מעבירי מחלות
- שינוי בערך התזונתי של פירות וירקות
- שינוי בטעם ושינוי בהרגלי הצריכה

תקנות הצומח: השפעה על בריאות הציבור
יתוש הטיגריס האסייאתי *Aedes albopictus*

- במקור מדרום-מזרח אסיה
- פלש ארצה בתחילת המאה ה-21 דרך צמיגים
- פעיל גם ביום
- מעביר מעל ל-20 סוגי מחלות
- קדחת מערת הנילוס, דנגה, ציקונגוניה

שינוי תקנות הצומח: השפעה על המערכות האקולוגיות

- לישראל חשיבות עולמית בשמירת מגוון ביולוגי עולמי
- יחס מינים ייחודיים לשטח גבוה במיוחד

- גבול תפוצה דרומי/ צפוני של מינים
- מסדרון נדידה עולמי בין אפריקה לאירו-אסיה
- 500 מיליון ציפורים נודדות בשנה, 540 מיני עופות

שינוי תקנות הצומח: השפעה על מערכות אקולוגיות

- מינים פולשים הם מ-5 הסיבות המובילות להכחדת מינים
- מינים פולשים משנים את המערכות הטבעיות וזמינות המשאבים למינים המקומיים
- הגברת שימוש בחומרי הדברה תזלוג לשטחים הטבעיים
- קירבה פילוגנטית בין מיני בר למינים מתורבתים מגדילה סיכון להדבקת זנים טבעיים מהחקלאות

- שינוי האקלים מחייבים **הגדלה** בצריכה מקומית
- פגיעה בחקלאות - תפגע בשטחים פתוחים חיוניים לשמירת טבע

המלצות

- **יש להגביר את הגנת הצומח ככל שהשוק נפתח לייבוא**
- ייעול ותיגבור שירותי הגנת הצומח – תקציב, טכנולוגיה, כח אדם
- עבודה דיפלומטית לייעול קבלת מידע ממדינות המקור
- הקמת מעבדות ייעודיות למזיקים
- החמרת האכיפה
- חיזוק פיקוח בנמלי הכניסה, כולל על כבודה אישית
- מנגנון של דיווח אזרחי על סחורות ונגעים

סיכום: שינוי תקנות הגנת הצומח

סכנות

- כניסת מינים פולשים ומזיקים
- פגיעה ביבול החקלאי
- הגברת ריסוסי הדברה
- פגיעה בייצוא
- פגיעה בכלכלה
- פגיעה בתשתיות
- פגיעה בבריאות הציבור: חשיפה למזון מזוהם
- פגיעה בבריאות: כניסת חרקים מעבירי מחלות
- פגיעה במערכות אקולוגיות
- פגיעה במגוון ביולוגי עקב מינים פולשים
- פגיעה בביטחון התזונתי

המלצות

- החמרת תקנות הגנת הצומח
- הידוק הפיקוח על היבוא
- הקצאת משאבים נוספים לשירותי הגנת הצומח (כוח אדם, טכנולוגיה, מעבדות)
- החלת הצהרה ופיקוח על יבוא בכבודה אישית
- עונשים כבדים (קנסות וחסימת ייבוא) על לכידת מזיקים בחומר מיובא
- הקצאת משאבים נוספים לאכיפה

תודה על ההקשבה !

שאלות ؟

מירי צלוק miri.tsa@gmail.com